

СЕКЦІЯ 9
СТАТИСТИКА

УДК 339.924

Ставицький О.В.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри математичного моделювання економічних систем
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Манько Ю.Р.
студентка
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

АНАЛІЗ СТАТИСТИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ЕКОНОМІКИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ
ДО ТА ПІСЛЯ БРЕКЗІТУANALYSIS OF BRITISH ECONOMY STATISTICAL INDICATORS
BEFORE AND AFTER BREXIT

АНОТАЦІЯ

У статті вибрано шість основних статистичних показників, що якнайповніше відображають стан економіки Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії в період після референдуму про вихід держави зі складу Європейського Союзу, а також проведено їх аналіз. Зроблено порівняльні характеристики значень показників з відповідними ним у 2016 році для отримання повноцінної картини щодо економічної ситуації загалом. На основі отриманих результатів було зроблено висновки, вказано подальші перспективи розвитку економіки Великої Британії після її остаточного виходу з членства ЄС у 2019 році.

Ключові слова: референдум, Брекзит, статистичні показники, ВВП, ВВП на душу населення, курс валют, фунт стерлінга, рівень інфляції, індекс споживчих цін, безробіття, торговельне сальдо, індекс FTSE 100.

АННОТАЦИЯ

В статье выбраны шесть основных статистических показателей, наиболее полно отображающих состояние экономики Соединенного Королевства Великобритании и Северной Ирландии в период после референдума о выходе государства из состава Европейского Союза, а также проведен их анализ. Сделаны сравнительные характеристики значений показателей с соответствующими им в 2016 году для получения полноценной картины об экономической ситуации в целом. На основе полученных результатов были сделаны выводы, указаны дальнейшие перспективы развития экономики Великобритании после ее окончательного выхода из членства ЕС в 2019 году.

Ключевые слова: референдум, Брексит, статистические показатели, ВВП, ВВП на душу населения, курс валют, фунт стерлинга, уровень инфляции, индекс потребительских цен, безработица, торговое сальдо, индекс FTSE 100.

ANNOTATION

The article is devoted to analysis of selected six key statistical indicators that fully reflect the economy of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland in the aftermath of the referendum on the output of the European Union. The comparative characteristic of relevant it values in 2016 were made in order to get a full picture of the economic situation in general. Based on the results, a conclusion and future prospects of the UK economy after the final exiting the EU membership in 2019 were indicated.

Key words: referendum, Brexit, statistics, GDP, per capita GDP, exchange rate, pound sterling, inflation, CPI, unemployment, trade balance, FTSE 100.

Постановка проблеми. Внаслідок всенародного референдуму 23 червня 2016 року Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії остаточно вирішило покинути Європейський Союз. Причинами цього стали довготривалі масові невдоволення соціальною політикою в країні, спрямованою на підтримку іммігрантів внаслідок тиску з боку ЄС, а також значні дотації з бюджету країни на розвиток менш розвинутих та слабких країн-членів (Греція, Болгарія тощо).

Рік потому очевидним є те, що це явище вже встигло відобразитися на основних економічних показниках країни, таких як, зокрема, ВВП та національний дохід на душу населення, рівень безробіття, структура експорту та імпорту.

Не варто недооцінювати той факт, що Великобританія входить до списку країн з найсильнішими економіками світу, а Лондон – до найбільш впливових центрів фінансової торгівлі. Актуальність дослідження полягає в тому, що будь-які рушійні процеси в економіці чи політичному курсі Великобританії впливатимуть не тільки на внутрішньоекономічне становище держави, але й на світові процеси загалом (зокрема, на ЄС) і опосередковано Україну.

Оцінювання рівня економічного розвитку Великобританії у 2016 і 2017 роках передбачає комплексний статистичний аналіз основних показників економічної активності, що включає не тільки оцінювання фактичної зміни рівнів, але й виявлення тенденцій та певних закономірностей їх розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема та актуальність цього питання, незважаючи на його досить коротку історію, вже встигли відобразитися в теоретико-методологічних працях багатьох світових науковців.

Серед них варто виділити роботи Т. Сампсона, Р. Борна, Р. Бутла, Н. МакКіннона, К. Меттьюза, С. Дінгру, Ж. Оттавіано, Дж. Ван Рінена, П. Мінфорда та Г. Ірвіна.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на широкий спектр наукових праць в означеній сфері, існує достатня потреба детального дослідження основних статистичних показників для створення повноцінної картини економічної ситуації в країні.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є комплексний аналіз та оцінка основних статистичних показників економіки Великобританії за рік після Брекзиту, а також створення порівняльної характеристики з попереднім 2016 роком. Дослідження дасть можливість комплексно оцінити характер впливу цього явища на економіку Сполученого Королівства та спрогнозувати подальший сценарій розвитку економіки держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічна статистика є багатогалузевою наукою, що дає можливість систематизувати та надати будь-яку необхідну інформацію у сфері економічних даних, а також допомагає в створенні повноцінних характеристик рівня розвитку країн, регіонів, міст. Для створення повноцінної та всеохоплюючої картини економічної ситуації у країні було обрано такі показники:

- 1) ВВП на душу населення;
- 2) курс національної валюти;
- 3) індекс інфляції (індекс споживчих цін);
- 4) зареєстрований рівень безробіття;
- 5) торговельний баланс;
- 6) індекс FTSE 100.

Валовий внутрішній продукт на душу населення відображає усю ринкову вартість товарів і послуг, вироблених безпосередньо на території даної країни будь-якими галузями економіки за певний період часу у відношенні до кількості

людей, офіційно зареєстрованих і проживаючих у країні. Зміна ВВП є основним показником економічного зростання [3].

Згідно з даними національної статистики Сполученого Королівства ВВП на душу населення у першому кварталі 2016 року складав 7 063 фунти стерлінгів, що у відсотковому прирості становить 0% до попереднього. Станом на перший квартал 2017 року ВВП досягнув позначки в 7 160 фунтів за фактичного приросту до попереднього кварталу в обсязі 0,1%. Незважаючи на кількісні зміни та реальний приріст ВВП на душу населення, ці процеси з 2016 року почали значно знижуватися (табл. 1).

Внаслідок цього у січні 2017 року Міжнародний валютний фонд знизив прогноз зростання ВВП для Великої Британії до 1,1% в 2017 році, оскільки інфляція в період після голосування на користь Брекзиту привела до різкого падіння фунта стерлінга, яке в підсумку позначилося на витратах домогосподарств і привело до того, що більше підприємств стали відкладати інвестиції через невизначеності щодо майбутніх торговельних взаємозв'язків Великобританії з частиною ЄС.

Таблиця 1

Динаміка рівня ВВП на душу населення за період з I кварталу 2016 року по I квартал 2017 року

Квартал	ВВП на душу населення, J	Приріст відносно попереднього кварталу, %
2016 рік		
I квартал	7 063	0,0
II квартал	7 093	0,4
III квартал	7 116	0,3
IV квартал	7 151	0,5
2017 рік		
I квартал	7 160	0,1

Джерело: складено авторами за [1]

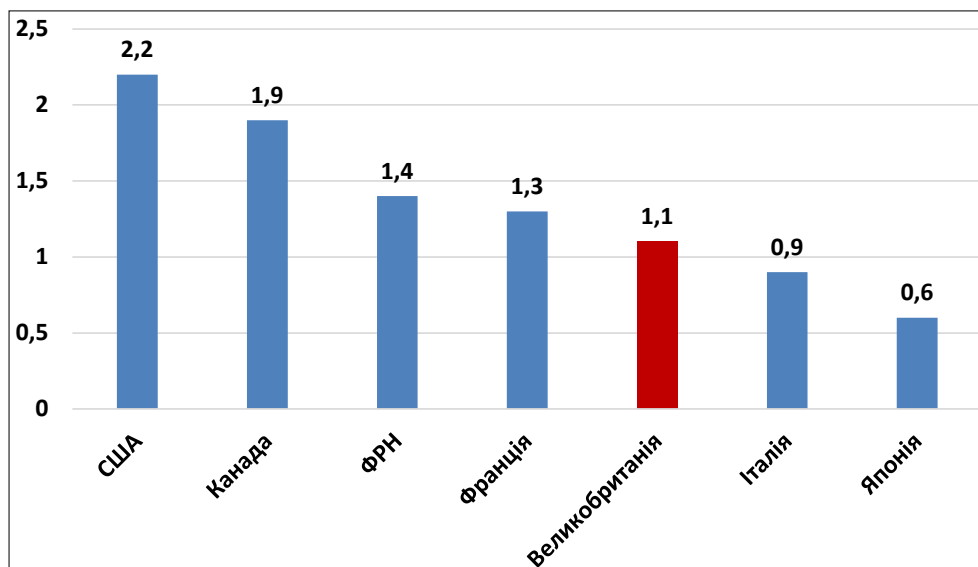

Рис. 1. Прогноз МВФ щодо приросту ВВП у країнах великої сімки у 2017 році, % [2]

Це призвело до того, що прогнозовані темпи зростання ВВП для Великої Британії тепер нижче аналогічних показників для Франції, Німеччини та Канади (рис. 1) [2].

Найбільш чутливим не тільки до економічного, але й політичного і соціального положення в країні є курс національної валюти. Він відзеркалює найменші зміни, спричинені внутрішньою та зовнішньою політикою країни (рис. 2).

У липні 2016 року після оголошення результатів референдуму фунт впав до своєї мінімальної позначки за останні 30 років і з того моменту почав поступово знижуватись. Також значний перепад спостерігається в жовтні того ж року після промови прем'єр-міністра Великої Британії Терези Мей щодо остаточного залишення Сполученим Королівством Європейського Союзу у 2019 році та можливого подальшого вектору так званого жорсткого Брекзиту [5]. Фунт стерлінга зробив невеликий підйом по відношенню до долара на початку 2017 року, але виявився в зоні тиску в середині березня, коли Тереза Мей отримала відмову від парламенту, щоб почати процес Брекзиту. Зовсім недавно фунт дещо поновив свої позиції внаслідок вищого рівня інфляції, а також зміни тону Банку Англії, що підняла перспективи підвищення процентних ставок раніше зазначеного терміну. Порівняно з ніччю напередодні референдуму в червні фунт знизився приблизно на 16% по відношенню до долара і близько 11% по відношенню до євро.

Також важливим показником, що відображає економічну ситуацію в країні, є індекс рівня інфляції, або так званий індекс споживчих цін (ІСЦ). Він характеризує зміни загального рівня цін на товари і послуги, які купуються населенням для невикористаного споживання (табл. 2) [1; 2].

Таблиця 2

Динаміка зміни індексу споживчих цін за квітень 2016 року – квітень 2017 року

Місяць	ІСЦ, % (2015 = 100%)	Річний приріст ІСЦ, %
2016 рік		
Квітень	100,2	0,3
Травень	100,4	0,3
Червень	100,6	0,5
Липень	100,6	0,6
Серпень	101,9	0,6
Вересень	101,1	1,0
Жовтень	101,2	0,9
Листопад	101,4	1,2
Грудень	101,9	1,6
2017 рік		
Січень	101,4	1,8
Лютий	102,1	2,3
Березень	102,5	2,3
Квітень	102,9	2,7

Джерело: складено авторами за [1]

Протягом майже всього періоду 2016 року значення індексу споживчих цін мало тенденцію до повільного зростання (0,3-0,7% за рік), однак у листопаді рівень інфляції стрімко пішов угору (1,2%) і має схильність до неухильного зросту протягом 2017 року.

Зростаючі ціни на продукти і паливо підняли рівень інфляції до 2,3% в лютому порівняно з 1,8% в січні. Це був найвищий показник з вересня 2013 року, більший за прогнозовані економістами 2,1%. Стрибок перевищив цільові 2% Банку Англії і підвищив очікування інвесторів щодо того, що банк може підвищити процентні ставки раніше запланованого часу [5].

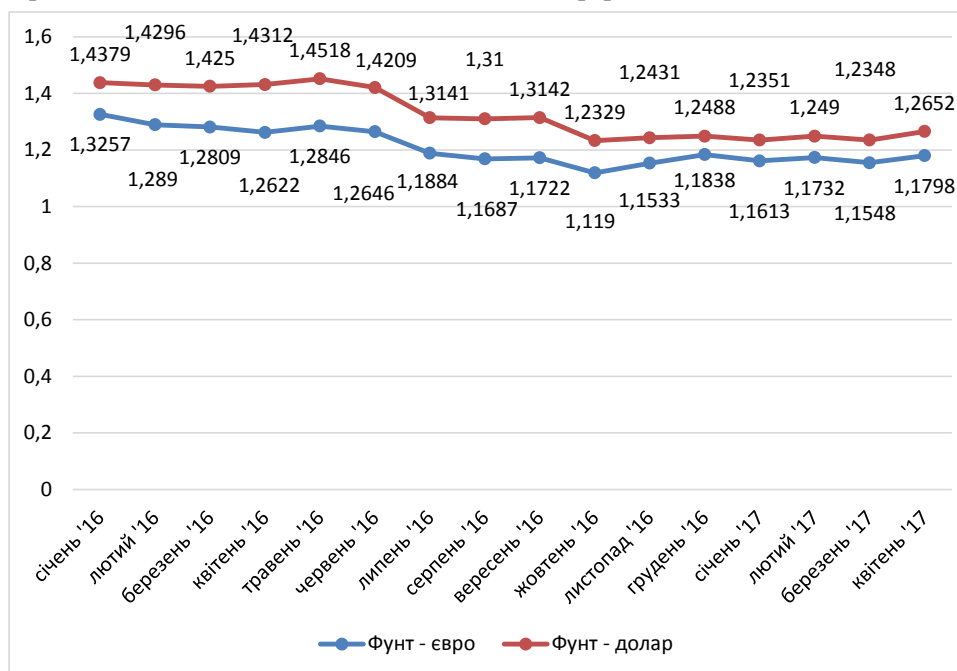

Рис. 2. Курс фунта відносно євро та долара протягом 2016-2017 років [2]

Рівень безробіття є одним із ключових понять для оцінки економічної ситуації в країні. Рівень і темпи безробіття у Великобританії вимірюються за допомогою Обстеження Робочої Сили (ОРС) з використанням визначення безробіття, встановленого Міжнародною Організацією Праці. Так, безробітні – це ті люди віком від 16 років, які активно шукають роботу протягом останніх чотирьох тижнів і можуть розпочати роботу протягом наступних двох тижнів. Дане визначення також включає тих, хто вже знайшов роботу, проте ще не розпочав працювати (табл. 3).

Таблиця 3
Рівень безробіття у Великобританії
за період з 2010 року по I квартал 2017 року

Рік	Рівень безробіття, %
2010	7,9
2011	8,1
2012	8
2013	7,6
2014	6,2
2015	5,4
2016	4,9
I квартал 2017	4,6

Джерело: складено авторами за [1]

Згідно з оцінками останніх даних рівень безробіття в Сполученому Королівстві поступово спадає після довгого періоду зростання з 2007 по 2011 роки, спричиненого наслідками світової кризи.

У I кварталі цей рівень становив 4,6%, що свідчить про те, що явище Брекзиту не встигло відобразитися на ринку праці країни.

Торговельний баланс є одним із ключових понять для оцінки економіки країни і надає найповнішу картину зовнішньоекономічного становища країни. Він включає в себе торгівлю товарами і послугами через міжнародні кордони Великобританії, зокрема в загальному обсязі імпорту і експорту, видів товарів та послуг, що реалізуються, а також загальних тенденцій в міжнародній торгівлі (табл. 4).

Таблиця 4
Сальдо торговельного балансу Великобританії
з I кварталу 2016 року. по I квартал 2017 року

Квартал	Сальдо торговельного балансу, млн. £
2016 рік	
I квартал	-9 540
II квартал	-7 844
III квартал	-14 797
IV квартал	-4 845
2017 рік	
I квартал	-9 275

Джерело: складено авторами за [1]

Дефіцит торгового балансу Великобританії виріс протягом трьох місяців (III квартал)

після референдуму, але в останньому кварталі 2016 року почав значно спадати, внаслідок зростання експорту. Такий стрибок міг би бути спричинений, за словами статистиків, різким спадом курсу фунту, що зробив британські товари більш привабливими на світовому ринку [5]. У своєму останньому оновленні показників торгівлі Управління національної статистики Великобританії повідомило, що дефіцит товарів скоротився до 10,8 млрд. фунтів у січні, а цей показник нижче, ніж запропонований економістами в 11,05 млрд.

Під час оцінюванні економічної ситуації в країні варто також звернути увагу на курс акцій. Предметом дослідження було обрано лондонський біржовий індекс FTSE 100 – основний індекс Британської фондової біржі, який вважається одним з найбільш впливових біржових індикаторів у Європі. Він заснований на курсах акцій ста компаній з найбільшою капіталізацією, які котуються на Лондонській фондовій біржі. До них належать такі крупні компанії, як, зокрема, «Barclays», «BP», «British American Tobacco», «Burberry», «EasyJet», «Marks & Spencer», «Vodafone group», «Unilever», «TUI Group», «Tesco» (рис. 3) [6].

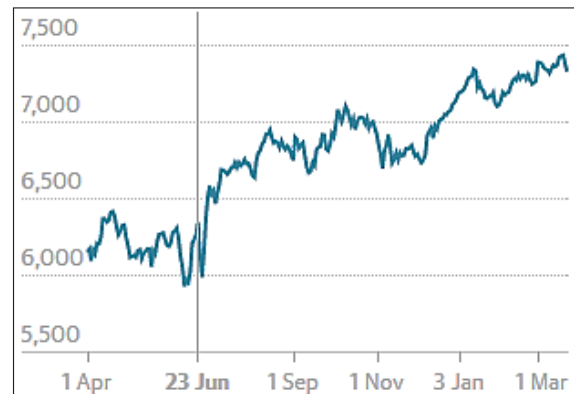

Рис. 3. Динаміка індексу FTSE 100
за період з червня 2016 року по червень 2017 року
Джерело: [6]

З огляду на графік на рис. 3 можна сказати, що курси акцій великих компаній впали на наступний день (24 червня) після референдуму і продовжували спадати до 27 червня, проте згодом швидко оговталися, через що 2016 рік закінчився на піку. Це підвищення було частково спричинено слабкістю фунта, що допомогло багатьом компаніям, які надають звіти у доларах США та які експортують з Великобританії. FTSE 100 продовжував рости в березні, встановлюючи нові рекордні максимуми. FTSE 100 нині перевищує своє власне значення в ніч на референдум щодо Брекзиту приблизно на 16%.

Виходячи з отриманих статистичних даних шести основних економічних показників, можна підсумувати, що на даному етапі економіка Великобританії не відчула значних змін після початку курсу на роз'єднання з ЄС. Звичайно, найбільшого спаду індекси зазнали саме через

день після оголошення результатів референдуму, проте ці процеси стагнації мали тенденцію до швидкої реабілітації. Протягом усього періоду Брекзиту до 2019 року економіка Великобританії має тенденції до певного спаду в галузі курсу національної валюти та зростання рівня інфляції, проте Лондон все ще має перспективи залишитися світовим центром фінансів. Дослідження дало змогу оцінити стан економіки Сполученого Королівства та зробити висновок, що вона є досить сильною та розвинутою, аби успішно пережити процес розлучення з ЄС без значних впливів на становище в країні та подальшою перспективою успішного розвитку Великобританії як окремої одиниці на світовій економічній арені.

Висновки. Аналіз основних статистичних показників Великобританії до та після Брекзиту дав можливість оцінити стійкість економіки країни до наявних політичних процесів в країні. Отримані значення можуть бути використані науковцями, фінансистами та іноземними компаніями для прогнозування подальших стратегій щодо міжнародного співробітництва зі Сполученим Королівством або загальних тенденцій у світовій економіці.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Office of National Statistics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ons.gov.uk/economy>
2. Український діловий журнал «Експерт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.expert.ua/mezhdunarodnaya-analitika/0/307-velikobritaniya-utratila-palmu-pervenstva--obnarodovani-pokazateli-rosta-vp-v-stranah-g7>
3. Валовий внутрішній продукт // Finance.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/news-/295969/valoviy-vnutrishnij-produkt>
4. Финансовый портал «Минфин» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/infl>
5. The Guardian. How has the Brexit vote affected the UK economy? March verdict [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.theguardian.com/business/ng-interactive/2017/mar/24/how-has-the-brexit-vote-affected-the-uk-economy-march-verdict>
6. Индекс FTSE 100, 250, 350 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://enc.fxclub.ru/386>
7. London Stock Exchange. FTSE 100 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.londonstockexchange.com/exchange/prices-and-markets/stocks/indices/summary/summary-indices.html?index=UKX>